

V Havířově, 7. srpna 2019

Věc: Vyjádření k dokumentaci EIA záměru „CENNZO Ostrava“

V souladu s § 8 odst. 3 zákona č. 100/2001 Sb., o posuzování vlivů na životní prostředí, ve znění pozdějších předpisů (dále jen „zákon EIA“), tímto podávám v zákonem stanovené lhůtě „nesouhlasné vyjádření“ a připojuji důvodné připomínky k přepracované dokumentaci ke zmiňovanému záměru.

Seznam připomínek

Přepracovaná dokumentace ke zmiňovanému záměru, dále jen „dokumentace“, sice reaguje na mnohé z připomínek k první zveřejněné verzi, firma Suez „deklarativně“ snížila roční kapacitu při rozšíření spalovny „N“ odpadů, ale ani nově zveřejněná verze dokumentace nereflektuje řadu dalších námitek a otázek, z našeho pohledu tak nereaguje na většinu připomínek, které byly vzneseny i v průběhu ústního projednání.

1) Kapacita zařízení.

Snížení kapacity, o kterém se dokumentace zmiňuje, je pouze deklarativním vyjádřením. Ve skutečnosti denní kapacita zařízení zůstává identická s původní dokumentací, což vede k nutnému dojmu, že předkladatel vědomě manipuluje s fakty, co se týče kapacity. Zařízení pro spalování a ostatní přidružené technologie se dle dokumentace budou stavět bez inovací a tedy s původním kapacitním záměrem. Otázkou tedy je, zda dojde ke snížení kapacity omezením provozních hodin v daném roce, což ale ve výsledku jen bude ztěžovat možnost případné kontroly deklarované kapacity.

V dokumentaci na str. 27 je roční kapacita sice omezena na 15 tisíc tun odpadů/rok, ovšem denní (70 t) i maximální okamžitá kapacita (600 t) zůstávají na naprosto identické úrovni s ohledem na porovnání s kapacitami na str. 23 *původní dokumentace EIA*.

2) Potřebnost navýšení kapacity stávajícího zařízení.

Potřeba nové kapacity pro spalování „N“ odpadů v Moravskoslezském kraji není stále v dokumentaci zcela dostatečně zdůvodněna. Autoři dokumentace již otevřeně připouští, že zařízení není určeno primárně jen pro likvidaci odpadů z Moravskoslezského kraje: *„Je zřejmé, že záměr, stejně tak jako stávající spalovna, není určen ke spalování odpadů pouze z Moravskoslezského kraje. Jde o regionální zařízení s celostátním přesahem. Odpady z regionu však převažují, což je dáno i ekonomickými hledisky vzdálenosti dopravy odpadu, proto jsou i nejpodrobněji argumentovány. V každém případě však není svozová oblast omezena hranicemi kraje.“*

S ohledem na původní tvrzení předkladatele, byl argument pro výstavbu záměru byl rostoucí poptávka *„komerčních i veřejných subjektů regionu po zajištění spolehlivého odstranění odpadu termickou destrukcí a z rostoucí produkce odpadů,“*. Je zřejmé, že zcela účelově manipulativní původní tvrzení z dokumentace bylo již vypuštěno. Je tedy nepravdou, že plánované rozšíření spalovny předkladatelem je vyvoláno akutními potřebami Moravskoslezského kraje. Bilance uváděná předkladatelem v dokumentaci to jasně dokazuje: *„Z objemu odpadu, který byl letech 2015 až 2018 zpracován ve stávajícím zařízení spalovny Ostrava, je cca 70 % původem v Moravskoslezském kraji, cca 25 % odpadů je původem v sousedních a blízkých krajích, které nedisponují odpovídajícími zpracovatelskými kapacitami, a 5 % připadá na zbývajících 9 krajů“*

3) Celková bilance „N“ odpadů v MSK.

V souvislosti s tímto je třeba uvést následující. Navržený záměr zcela evidentně neodpovídá stanoveným cílům odpadového hospodářství, to by mělo naopak směřovat k redukci množství produkováných odpadů, ty nebezpečné nevýmíjaje. Předložený záměr dle dokumentace naopak počítá s trendem neustálého růstu produkce

nebezpečných odpadů. Je tedy v rozporu se základními cíli POH Moravskoslezského kraje i s politikou cirkulární ekonomiky. Navyšování množství spalovaných odpadů do tohoto konceptu nepatří.

Argumentem pro novou kapacitu spalování odpadů má být dle dokumentace celková bilance všech nebezpečných odpadů Moravskoslezského kraje, na str. 23 se konstatuje, že: „*Měrná produkce nebezpečných odpadů na jednoho obyvatele je tak za Moravskoslezský kraj za poslední tři roky v průměru o cca 60 % vyšší, než činí průměr měrné produkce za ostatní kraje*“. Je tedy logickou otázkou, do jaké míry autoři zohledňují značné navýšení vzniku nebezpečných odpadů způsobené např. likvidací původní ekologické zátěže ostravských lagun. V době provozu nového zařízení mají tyto sanační práce již končit. Ani v rámci doplněných informací o produkci odpadů na území kraje nejsou opakovaně zcela adekvátně zohledněny podíly likvidace lagun Ostrava na produkci nebezpečných odpadů v kraji.

Pokud je tedy potřeba Moravskoslezského kraje likvidovat odpady ve spalovně nebezpečných odpadů, proč nedochází již v současnosti ke 100% naplnění kapacit spalovny právě odpady z Moravskoslezského kraje?

4) Dokumentace uvádí, že předložený záměr je optimálním způsobem řešení zpracování nebezpečných odpadů.

V předložené dokumentaci na str. 27 je uvedeno, že „**Instalace nové (nezávislé) linky na termické zpracování odpadů se jeví jako optimální způsob řešení zpracování nebezpečných odpadů.**“ Tento závěr i s ohledem na provozní praxi není možné akceptovat bez objektivního porovnání, konkrétně s jinými variantami nakládání s nebezpečnými odpady, ke kterému ale opětovně nedošlo.

Například porovnání s nespalujícími technologiemi pro likvidaci odpadů kontaminovaných POPs reálně neproběhlo, a to ani v předložené doplněné dokumentaci. Je nutné tedy uvést, že spalování nebezpečných odpadů není ani ideálním a zdaleka ne nejúčinnějším způsobem jejich zneškodňování. Určité nespalovací technologie mají daleko menší dopady na životní prostředí, než předkládaná technologická řešení v rámci dokumentace. Autoři dokumentace zcela účelově nespalovací technologie pro dekontaminaci odpadů kontaminovaných POPs nepodloženě podhodnocují, v doplněné dokumentaci nejsou použity mezinárodně uznávané technické dokumenty zpracované experty Basilejské úmluvy, konkrétně General Technical Guideline. Dále je třeba uvést na pravou míru informace o nespalovacích technologiích pro zpracování odpadů s obsahem POPs, jejich vyčerpávající výčet uvádí již zmiňovaná platná technická směrnice Basilejské úmluvy pro nakládání s odpady obsahujícími POPs (Basel Convention 2017). Česká republika je zemí, která také ratifikovala jak Basilejskou, tak Stockholmskou úmluvu, měla by tedy dle stanovených normativ postupovat. Účinnost technologií také dostatečně a relevantně vyhodnocují i další studie např. US EPA (US EPA 2010) anebo UNEP (UNEP 2004). Dále k řádnému posouzení může napomoci i dokument zpracovaný expertní skupinou právě pro BAT/BEP Stockholmské úmluvy (UNEP - EG BAT/BEP 2006).

5) Varianty řešení a absence srovnání s jinými technologiemi.

Předložená dokumentace EIA neobsahuje opět validní srovnání s variantami tzv. nespalovacích technologií, a to pro zbavování odpadů infekčnosti a také pro odpady kontaminované různými halogenovanými látkami. Bez tohoto srovnání je nutné nadále považovat rozšíření kapacity pro spalování nebezpečných odpadů jako neodůvodněné a je potřeba zmínit, že je přímo v rozporu s doporučením přijatým Stockholmskou úmluvou, viz příloha č. 7. Srovnání s jinými technologiemi pro odpady kontaminované halogenovanými látkami (především POPs) je omezeno na výčet pouze dvou technologií, jež lze považovat za nespalovací, přičemž pouze jednu (BCD) ve skutečnosti popisuje o něco podrobněji.

Předkladatel tedy v příloze č. 7 zmiňuje jako nevýhodu využití právě nespalovacích technologií tak, že „*Kapacita všech uvedených nespalovacích metod je výrazně menší ve srovnání se spalovacími technologiemi.*“ Zde ale není jejich nevýhoda, naopak je právě možné tyto technologie snadno instalovat a to přímo v areálu zdravotnických zařízení a vyhneme se tak jejich transportu a rizikům havárie při jejich přepravě. Přeprava odpadů je současně vysoká položka v rozpočtu nakládání s odpady a současně je zdrojem dalších emisí škodlivin.

Příloha věnovaná alternativním způsobům nakládání se zdravotnickými odpady přes jistá zlepšení stále ve svých závěrech notně zkresluje informace ve prospěch spalování zdravotnických odpadů. Zejména jde o neúplný výčet technologií a také charakteristika napovídá, že zpracovatel přílohy zřejmě není plně seznámen s úplným přehledem technologií určených ke zpracování zdravotnických odpadů podrobně zpracovaných organizací WHO. Například technologie autokláv v kombinaci s drtičem odpadu umožňuje redukci jeho objemu až o 85 %, má tedy zcela srovnatelnou účinnost se spalováním. Následně také nevyžaduje transport odpadu, protože jej lze instalovat i napřímou ve větších nemocničních zařízeních. Podobné to je i u dalších zařízení, která technologicky nabízejí

velikostní variantní úpravy s ohledem na potřeby zdravotnických zařízení (viz provozní práce ze zahraničí, Rakousko apod.)

Dále předkladatel v příloze č. 7 pokračuje ve výčtu takto: „Nespalovací metody vyžadují další následné operace, což ještě navýší náklady celého procesu. S odpadem dekontaminovaným nespalovacím se dále nakládá jako s odpadem komunálním, tj. buď se spálí ve spalovně komunálních odpadů, nebo jde na skládku. Hygienická služba dává přednost tomu, aby se tento odpad před skládkováním ještě destrukoval drcením nebo lisováním.“ Drcení odpadu je přitom již přímou součástí mnohých moderních autokláv. Navíc toto srovnání nezmiňuje fakt, že i odpad ze spalovny vyžadují a v budoucnu budou ještě náročněji vyžadovat právě zmiňované „následné operace“. Dle dokumentace přece i odpady z čištění spalin mají projít procesem stabilizace, před samotným uložením na skládku, což evidentně tedy samo o sobě logicky „navyšuje náklady celého procesu“.

Případné následné využití odpadů ze spaloven je tedy přinejmenším sporné a zároveň vyžaduje další „následné operace“. Není tedy nijak zřejmé, v čem vlastně ona výhoda spálení zdravotnických odpadů ve spalovně spočívá.

Příloha č. 7 dokumentace dále také zavádějícím způsobem prokazuje, že: „Nespalovací metody neumožní výrazně snížit objem a hmotnost dekontaminovaného odpadu.“ To je účelně doloženo na technologicky nejhorším zvoleném příkladu, a to mikrovlnné technice. Jak zmiňuji výše, autoklávy vybavené drtiči redukuje objem odpadů až na 15 % původního objemu a 50 % původní hmotnosti. Tedy účinnost je z hlediska redukce odpadu přímo srovnatelná s více rizikovými spalovnami. Vše bez toho, aby při tomto provozu oproti spalovně docházelo k tvorbě nových toxických látek, např. typu dioxinů.

Zmiňovaná příloha obsahuje další zavádějící fakt ve prospěch spalování zdravotnických odpadů, když předkladatel uvádí, že „Mikrovlnné technologie a autoklávy nemusí zlikvidovat všechny patogenní bakterie, ...“. Sám přitom nijak nedokládá, že tato účinnost byla tedy potvrzena u spaloven zdravotnických odpadů či byla nějak podrobněji sledována a popsána. Přitom starší studie „US EPA“ konstatuje, že pro takové hodnocení neexistují relevantní podklady (US EPA 1990). Ve vědecké literatuře jsme nenašli studii, jež by se věnovala výskytu patogenních organismů ve zbytkových odpadech ze spaloven zdravotnických odpadů. Nelze ani dohledat, že by toto bylo sledováno ve zbytkách ze spalovny nebezpečných odpadů v Ostravě, nebo v jiném, podobném zařízení firmy SUEZ. Jedná se tedy o další manipulativní závěr bez relevantních důkazů. Přitom studie (Klee and Peterson, 1971) zmiňuje, že proces spalování komunálních odpadů mohou přežít například bakterie salmonely. Závěr přílohy č. 7 dokumentace se tedy opírá pouze o obecně vžitý a hypotetický předpoklad o tom, že právě v procesu spalování vysokými teplotami se „zlikviduje vše“, a to aniž by hodnocení bralo v potaz praktické zkušenosti nebo empirický výzkum. Předkladatel v hodnocení navíc účelově zamlčuje fakt, že moderní nespalovací zařízení pro dekontaminaci zdravotnických odpadů mají jako součást zařízení zabudovaná čidla právě likvidace biologicky aktivních mikroorganismů. Oproti tomu ve spalovně aktuálně ani v plánované technologii nic takového neexistuje. Navíc zbytkový odpad z nespalovacích technologií na rozdíl od spaloven neobsahuje takové množství toxických či jinak nebezpečných látek.

6) Spalovna podle autorů nevyžaduje preseparaci.

V předložené dokumentaci je uvedeno, že „Nevyžaduje preseparaci, a to bez ohledu, zda se jedná o ostré předměty (jehly a podobně), léky, tělesné tkáně a výměšky či jiné.“

V tomto ale nelze spatřovat výhodu zařízení oproti jiným technologiím, bereme-li v potaz, že spalovna umožňuje odpady netřídit. Rozhodně to není výhodou, protože lepším tříděním i zdravotnických odpadů dochází ke snižování jejich množství.

7) Odpady ze spalovny.

Z hlediska produkce odpadů a jejich dopadů na životní prostředí je důležité znát detailně charakteristiku problematiky látek POPs v odpadech produkovaných spalovnou. I nově předložená doplněná dokumentace neupřesňuje bilanci POPs, logicky se tedy nezabývá ani jejich obsahem ani koncentrací v odpadech produkovaných spalovnou, doložených například protokoly z analýz odpadů produkovaných současným zařízením.

Dokumentace stále neobsahuje konkrétní informace o zvoleném postupu stabilizace a o případné spotřebě a charakteristice materiálu pro ni. Jak budou tedy stabilizované popílký zajištěny např. proti únikům dioxinů, mobilizaci těžkých kovů? Je třeba upozornit na fakt, že využití stabilizovaných směsí odpadů, především pak z čištění spalin, je považováno za riskantní pro životní prostředí s ohledem na současné testy ekotoxicity s malou průkazností. Na rozdíl od praxe testů kontaktních, které nabízejí větší míru identifikace druhu i obsahu toxických látek a případné možné míry kontaminace životního prostředí.

Dokumentace konstatuje, že odpady ze spalovny budou využívány k povrchovým úpravám skládky. Ale stejně jako oznámení, ani dokumentace nijak neupřesňuje chemické složení odpadů produkovaných spalovnou.

8) Rtuť

Pokud provozovatel ve spalovně má záměr likvidovat především odpad ze zdravotnictví a ze starých ekologických zátěží, pak je určité žádoucí zaměřit se na předcházení úniků rtuti. Touto problematikou se doplněná dokumentace dostatečně podrobně nezabývá. Jak chce tedy účinně únikům této látky zabránit?

Stávající zařízení s roční kapacitou 25 tisíc tun odpadů patří aktuálně k největším zdrojům rtuti v odpadech v České republice. S ohledem na data z IRZ se rtuť v přenosech odpady pohybovala v letech 2010 – 2016 mezi čtvrt tunou a 5,6 tunami za rok (IRZ). V rámci takových obsahů je tedy zřejmým předpokladem, že by se měla předkládaná dokumentace cíleně zaměřit i na tuto problematiku. Nelze přeci konstatovat, že „V případě záměru se nepředpokládá odstraňování odpadů s vyšším obsahem rtuti“, a v jiné části současně uvádět, že výhodou spalování je, že nevyžaduje „preseparaci“ zdravotnických odpadů a že spalováním odpadů dochází k „odstranění sloučenin rtuti z odpadu“. Je přeci zřejmým faktem, že rtuť jen převedena do některého z výstupů a je lépe předcházet vstupu odpadů se rtutí do spalovny, právě s ohledem na emise rtuti a jejich přenosy v odpadech.

9) Havárie v zařízení.

Vzhledem k provozní praxi v současném údajně plně kompatibilním zařízení, s jistými odmlkami dochází k provozním nestandardním situacím (haváriím). Je tedy zřejmé, že bez dalších inovací bude v rozšířeném zařízení pravděpodobně docházet ke stejným nestandardním situacím provozu. Je zde tedy předpoklad uvedení inovací, které následně zabrání vzniku podobných situací.

Zmiňme například poslední havárii z června tohoto roku se zahořením skladovaného odpadu, která ukazuje, že v rámci technologie nejsou plně aplikována opatření v takové míře, aby dokázala podobným excesům zabránit. Je nemyslitelné s ohledem na provozní praxi v zařízení stavět další plně kompatibilní linku na zpracování odpadů, když je evidentní, že řešení není plně dostačující pro předcházení vzniku takovýchto událostí. Přesto předkladatel v dokumentaci na str. 105 poměrně manipulativně deklaruje následující: „Vycházejí z fyzikálně chemických vlastností umístěných látek a jejich vzájemné polohy nelze předpokládat vzájemné nebezpečné chemické reakce, které by mohly vést ke vzniku závažné havárie nebo ke zhoršení jejich následků.“

Dále v rámci zmiňované události provozovatel reaguje tímto prohlášením. „Při procesu přejímky odpadu v souladu s provozním řádem nedošlo ani při pečlivé kontrole k odhalení odpadu, pravděpodobně s obsahem sodíku, který reaguje s jakoukoli vlhkostí.“ S přihlédnutím k okolnostem je evidentní, že tato událost zcela vystihuje problematiku tohoto zařízení a naprosto prokazuje realitu oproti manipulativnímu prohlášení, viz výše.

10) Závěr

Dle předložené dokumentace a na základě vyplývajících skutečností je evidentní, že záměr jako takový je neadekvátně zdůvodněný. Přepracovaná dokumentace nabízí sice relativně více informací než předchozí dokumentace a oznámení, ale přesto zůstávají nezodpovězeny mnohé otázky a dokumentace zjevně nereaguje ani na většinu podstatných připomínek vznesených v rámci řízení. Pro přetrvávající nedostatky a mnohé nejasnosti žádám, aby záměru bylo uděleno **zamítavé stanovisko** v rámci probíhajícího řízení. Žádám aby, bylo přihlédnuto k faktorům jako trvale zhoršená kvalita ovzduší, samotná produkce odpadů, jejich bilance a skutečná charakteristika, která v mnoha ohledech může stát za další možnou kontaminací životního prostředí jejich neuváženým (neadekvátním) využitím. Rozšiřování takovýchto provozů v rámci obydlených oblastí v lokalitách s takovou mírou ekologických zátěží, je z hlediska nápravy situace a nutnosti zlepšení naprosto kontraproduktivním faktorem, a to i s ohledem na skutečnost, že svým charakterem činnosti a obsahu záměru jde zcela proti zvoleným zásadám odpadového hospodářství a to v mnoha prokazatelných ohledech.

S pozdravem Jan Nezhyba

Piráti